

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Техніка мовлення на радіо і телебаченні

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки	<u>бакалавра</u> (назва ступеня вищої освіти)
спеціальності	<u>061 Журналістика</u> (шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми	<u>«Журналістика»</u> (назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Наталія РУЛА, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри соціальних комунікацій

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 02.09.2021 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Техніка мовлення на радіо і телебаченні» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Журналістика» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 06 Журналістика, спеціальності 061 Журналістика.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення основ мовлення, побудови правильного публічного виступу та застосування отриманих навичок на радіо та телебаченні.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія та методика журналістської творчості, журналістський фах, редагування для журналістів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Техніка мовлення на радіо і телебаченні» є підготовка журналістів до практичної радіо-телевізійної діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Техніка мовлення на радіо і телебаченні» є формування у студентів практичних навичок ораторського мистецтва, засвоєння теоретичних знань, необхідних для постановки голосу, оволодіння прийомами мовної техніки, розвиток і вдосконалення публічних виступів. У процесі навчання значна увага приділяється мові, органічному зв'язку слова з вербальними проявами, ритму, темпу, інтонації, художньому мисленню студента.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати такі результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.	ПРН 01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань. ПРН 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС / 180 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Комунікативні ознаки мовлення.

Тема 2. Мовна особистість журналіста.

Тема 3. Морфологічні норми сучасної української літературної мови.

Тема 4. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови.

Тема 5. Порушення стилістичних норм сучасної української літературної мови.

Тема 6. Основні засади техніки мовлення на радіо й телебаченні.

Тема 7. Дихання як складник техніки мовлення. Методика змішано-діафрагмального дихання.

- Тема 8. Зняття м'язових затисків.
- Тема 9. Голос людини, його природа та різновиди. Постановка голосу.
- Тема 10. Орфоепія як основа правильного мовлення.
- Тема 11. Дикція як складник техніки усного мовлення. Артикуляція.
- Тема 12. Інтонація. Наголос.
- Тема 13. Чистомовки та скоромовки.
- Тема 14. Виразність як основа культури мовлення
- Тема 15. Засоби логіко-емоційної виразності читання.
- Тема 16. Ораторське мистецтво як наука про переконання та вплив на аудиторію.
- Тема 17. Форми усних виступів. Монолог, діалог, полілог як різновиди словесної дії.
- Тема 18. Образ оратора. Виразальні засоби виступу оратора.
- Тема 19. Публічний виступ. Підготовка.
- Тема 20. Підготовка промови до виголошення.
- Тема 21. Професія диктора (ведучого), її складники.
- Тема 22. Специфіка ефірного мовлення.
- Тема 23. Партитура тексту.
- Тема 24. Робота над мовленням теле- і радіожурналістів.
- Тема 25. Голосові резонатори та регістри, методика їх опанування.
- Тема 26. Екстралінгвальні засоби мовлення.
- Тема 27. Позиція і дистанція. Поза. Міміка і жести.
- Тема 28. Тон, тембр і гучність голосу.
- Тема 29. Корекція неорганічних вад мовлення в роботі журналіста.
- Тема 30. Аналіз вербальної та невербальної комунікації.

3. Рекомендована література

Базова:

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2006. 496 с.
2. Благун Н. М. Основи культури й техніки мовлення: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2017. 41 с.
3. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.
4. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. Київ: Ліра, 2006. 240 с.
5. Кравцова І. А. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ «КНУ», 2013. 294 с.
6. Куляс І., Макаренко О. Ефективне виробництво теленовін: стандарти інформаційного мовлення; професійна етика журналіста-інформаційника. Практ. посіб. для журналістів. Київ: Вид-во ХББ, 2006. 120 с.
7. Наконечна Л. Б. Сучасна українська мова: Фонетика. Орфоепія. Морфонологія. Графіка. Орфографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 108 с.
8. Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. / авт.-укл. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін. Київ: НАДУ, 2011. 128 с.

9. Порожна С. Г. Техніка екранного мовлення: чистомовки: навч. посіб. Київ: Інститут журналістики, 2019. 54 с.

10. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2017. 168 с.

Допоміжна:

1. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів. *Телевізійна й радіожурналістика*: зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002. 342 с.

2. Добрянська І., Царик Л. Виразне читання. Лабораторні заняття. Тернопіль: ТДПУ, 2001. 48 с.

3. Єлісовенко Ю. П. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці. *Стиль і текст*: зб. наук. праць. Вип. 2. 2001. С. 168–175.

4. Єлісовенко Ю. П. Логічні паузи в тексті і мовленні. *Стиль і текст*: зб. наук. праць. Київ: Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2001. Вип. 1. С. 181–185.

5. Єлісовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення: навч. посіб. / За ред. В. В. Різуна. Київ: Атака, 2008. 204 с.

6. Єлісовенко Ю. П. Орфоепічний аспект фахової підготовки ведучих. *Ведучий у практиці сучасного радіомовлення*: зб. навч.-метод. матеріалів / Упоряд. В. Я. Миронченко. Київ: Укртелерадіопресінститут, 2006. С. 51–63.

7. Єлісовенко Ю. П. Розвиток діапазону голосу: з досвіду театральної педагогіки. *Мистецтво та освіта*. 2000. № 2. С. 52–54.

8. Ковалів Ю. Трагедія двомовності людини, родини та нації в Україні. *Українська мова та література*. 2003. число 24 (328), червень. С. 16–21.

9. Масенко Л. Мовна поведінка особистості в ситуації білінгвізму. Поняття мовна особистість. *Мова і суспільство: Постколоніальний вимір*. Київ, 2004. С. 143–157.

10. Орфоепічний словник української мови в 2 томах / Уклад.: М. М. Пещак та ін. Київ, 2002.

11. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 240 с.

12. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.

4. Методи навчання: бесіда, пояснення, демонстрація, лабораторні роботи, дискусії та диспути, самостійна робота, створення контенту.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
------------	-------------------------------	-----------------------

за всі види навчальної діяльності	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64	задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни